

Howard Hanson:

The Mystic Trumpeter — A titokzatos trombitás

Szöveg:

Walt Whitman azonos című verse

(Holics László szabad fordítása)

*Hark! some wild trumpeter, some strange musician,
Hovering unseen in air, vibrates capricious tunes tonight.*

*I hear thee, trumpeter, listening, alert, I catch thy notes,
Now pouring, whirling like a tempest round me,
Now low, subdued, now in the distance lost.*

*Come nearer bodiless one, haply in thee resounds
Some dead composer, hap'ly thy pensive life
Was filled with aspirations high, unformed ideals,
Waves, oceans musical, chaotically surging,
That now ecstatic ghost, close to me bending,
thy cornet echoing, pealing,
Gives out to no one's ears but mine,
but freely gives to mine,
That I may thee translate.*

*Blow, trumpeter, free and clear, I follow thee,
While at thy liquid prelude, glad, serene,
The fretting world, the streets, the noisy hours of day
withdraw,
A holy calm descends like dew upon me,
I walk in cool refreshing night the walks of paradise,
I scent the grass, the moist air and the roses;
Thy song expands my numb'd imbonded spirit,
thou freest, launchest me,
Floating and basking upon heaven's lake.*

*Blow again trumpeter! and for my sensuous eyes,
Bring the old pageants, show the feudal world.
What charm thy music works! thou makest pass
before me,
Ladies and cavaliers long dead, barons are in their
castle halls,
The troubadours are singing;
Arm'd knights go forth to redress wrongs, some in quest
of the holy Grail;
I see the tournament, I see the contestants, encased in
heavy armor seated on stately champing horses,
I hear the shouts, the sounds of blows and smiting steel;
I see the Crusaders' tumultuous armies — Hark! How
the cymbals clang!
Lo, where the monks walk in advance, bearing the cross
on high.*

Hallgasd! Valami vad trombitás, valami furcsa zenész,
Láthatatlan lebegve a levegőben, szeszélyes dallamokat vibrál
ma este.

Hallak, trombitás, éberem figyelek, fogom hangjaidat,
Most viharként ömlenek, örvénylenek körülöttem,
Most pedig mélyen, elfojtva, a távolban elveszve.

Jöjj közelebb, te testetlen, tán benned valami halott zeneszerző
Zeng fel, szerencsére töprengő életed
Magasra törő vágyakkal töltetted meg, megformálatlan eszmék,
Hullámok, zenei óceánok, duzzadva, kaotikusan áradva,
Most mint eksztatikus szellem, hozzám közel hajolva,
hangszer-tölcséred visszhangját zúgva,
Senki más fülének nem adja hangját, csak az enyémnek,
ám szabadon adja enyémnek,
Hogy közvetíthesselek.

Fújj, trombitás, szabadon és tisztán, én követlek,
Míg áttetsző előjátékkodra, boldogan, békés derüvel,
Az ingerült-nyüzsgő világ, az utcák, a nappal zajos órái
visszahúzódnak,
Szent nyugalom, mint harmat ereszkedik rám,
Hűvös, frissítő éjszakán járom a paradicsom sétányait,
Érzem a fű illatát, a párás levegőt és a rózsákat;
Dalod kitágítja dermedt s gúzsba kötött lelkem,
felszabadítasz, felrepítesz engem,
Lebegve és sütkérezve a mennyek taván.

Fújj újra, trombitás! és érzéki szemeimnek
Hozd el a régi pompákat, mutasd a feudális világot!
Micsoda bűvös ereje van zenédnek! szabad utat nyítsz
előttem,
Hölgyek és gavallérok, rég holtak, a bárók a kastélytermeikben
vannak,
A trubadúrok énekelnek;
Fegyveres lovagok tartanak előre becstelenségben igazságot
tenni, néhányan a szent Grál küldetésében;
Látom a lovagi tornát, látom a versenyzőket, nehézpáncélzatba
zárva s ülve méltóságteljes, abrakot rágszáló lovakon,
Hallom a kiáltásokat, ütéseknél s összecsapó acélnak hangjait;
Látom a Keresztesek lármás seregeit — Halld csak! Hogy
csendülnek a cintányérok!
Lám, a szerzetesek ott elől haladnak, magasra tartva
a keresztet.

*Blow again, trumpeter! and for thy theme,
Take now the enclosing theme of all, the solvent and
the setting,
Love, that is pulse of all, the sustenance and the pang,
The heart of man and woman all for love,
No other theme but love — knitting, enclosing,
all-diffusing love.*

*O, how the immortal phantoms crowd around me!
I see the vast alembic ever working,
I see and know the flames that heat the world!
The glow, the blush, the beating heart of lovers,
So blissful happy some, and some so silent, dark,
and nigh to death;
Love that is all the earth for lovers — love that mocks
time and space,
Love — that is day and night — love, that is
sun and moon and stars,
Love, that is crimson, sumptuous, sick with perfume,

No other words, but words of love,
No other thought but love.*

*Blow again, trumpeter — conjure war's wild alarums.
Swift to thy spell, a shuddering hum like distant
thunder rolls,
Lo, where the arm'd men hasten — lo, mid the
clouds of dust, the glint of bayonets
I see the grime-faced cannoneers,
I mark the rosy flash amid the smoke,
I hear the cracking of the guns:
Nor war alone thy fearful music song, wild player,
brings every sight of fear.
The deeds of ruthless brigands, rapine, murder —
I hear the cries for help!
I see ships foundering at sea,
I behold on deck, and below deck,
the terrible tableaux.*

*O trumpeter, methinks I am myself the instrument
thou playest!
Thou melt'st my heart, my brain — thou movest,
drawest, changest them at will;
And now thy sullen notes send darkness through me,
Thou takest away all cheering light, all hope,
I see the enslaved, the overthrown, the hurt,
the opprest of the whole earth,
I feel the measureless shame and humiliation of my race,
it becomes all mine
Mine too the revenges of humanity, the wrongs of ages,
baffled feuds and hatreds,
Utter defeat upon me weighs — all lost —
the foe victorious!
(Yet, 'mid the ruins, Pride colossal stands,
unshaken to the last,
Endurance, resolution, to the last.)*

Fújj újra, trombitás! és témádul,
Vedd most mindennek átfogó témáját, a feloldozót és
megállapodót,
A szeretet az, mely mindennek érverése, a fenntartóerő s a kín,
Férfi- és női szívnek léte mind a szeretetért,
Nincs más téma, csak a szeretet — összekötő, összetartó,
körülölelő s mindent átható szeretet.

Ó, hogy körémgylnek a halhatatlan fantomok!
Látom a mindenkoron működő hatalmas lombikot,
Látom és ismerem a lángokat, melyek fűtik a világot!
Az izzó parázs, a pír, a szeretők dobogó szíve,
Oly áldottan boldog némelyik, s néhány másik oly halk, sötét,
halálhoz közeli;
A szeretet, mely szeretőknek az egész Föld — a szeretet,
mely teret és időt megnevet,
A szeretet — mely a nappal és az éjjel — a szeretet, mely
maga a Nap, a Hold, s a csillagok,
A szeretet, mely karmazsinvörös, pompázatos, parfümtől
betegesen mámoros,
Nincs más szó, csak a szeretet szava,
Nincs más gondolat, csak a szereteté.

Fújj újra, trombitás — idézd meg a háború vad veszedelmeit!
Igédre tüstént, hátborzongató moraj, akár a távoli
mennydörgés, kerekedik,
Nézd, hol a fegyveresek igyekeznek — nézd, a porfelhők
közepette a bajonettek csillanását!
Látom a koromarcú tűzereket,
a rózsavörös villanást a füsttengerben,
hallom a fegyverek ropogását:
Egyedül még a háború sem mutatja, rémületes énekedre,
vad játékos, a félelem minden arcát.
Tettei könyörtelen útonállóknak, rablás, gyilkosság —
hallom a segélykiáltásokat!
Hajókat látok tengerbe süllyedni,
Szemtanúja vagyok fedélzeten, és fedélzet alatt,
a szörnyű jelenetnek

Ó, trombitás, azt hiszem, én magam vagyok a hangszer,
amin játszol!
Megalvasztod szívem, agyam — kedved szerint mozgatod,
nyújtod, változtatod őket.
És most komor hangjaid sötétséggel árasztanak el,
Elveszel minden biztató fényt, minden reményt,
Látom az elnyomottat, az elbukottat, a megsebzettet,
az egész föld sanyargatottjait,
Érzem fajom mérhetetlen szégyenét és lealacsonyodását,
s ez mind enyémmé válik
Szintén enyémmé az emberiség bosszúi, korszakok
igazságtalanságai, szövevényes viszályok és gyűlölségek,
Énrám nehezedik a teljes vereség — minden elveszett —
s az ellenség győzedelmes!
(Mégis, a romok között, roppant Önérzet áll,
rendületlen véges-végig,
Kitartás, elszántság, a végsőkig.)

*Now, trumpeter for thy close,
Vouchsafe a higher strain than any yet,

Sing to my soul, renew its languishing faith and hope,
Rouse up my slow belief, give me some vision
of the future,
Give me for once its prophecy and joy.
O glad, exulting, culminating song!
A vigor more than earth's is in thy notes,
Marches of victory — man disenthral'd, — the
conqueror at last,
Hymns to the universal God from universal man
— all joy!
A reborn race appears — a perfect world,
all joy!
Women and men, in wisdom, innocence and health
— all joy!
Riotous, laughing bacchanals fill'd with joy!
War, sorrow, suffering gone — the rank earth
purged — nothing but joy left!
The ocean fill'd with joy — the atmosphere all joy!
Joy! Joy! in freedom, worship, love! joy in the
ecstasy of life!
Enough to merely be! enough to breathe!
Joy! Joy!
Marches of victory —
Joy! Joy! all over Joy!*

Most, trombitás, zárásodképp
Légy kegyes megtenni még egy erőfeszítést, nagyobb
minden eddiginél,
Énekelj lelkemnek, újítsd meg lankadó hitét s reményét,
Ébreszd föl elnehezült hitem, s adj némi betekintést
a jövőbe,
Ez egyszer add meg annak jóslatát és örömét.
Ó boldog, örvendező, betetőző ének!
A Földnél is több életerő van hangjaidban,
Győzedelmi menetek — az Ember megszabadítva —
s végre a győztes,
Himnuszok az egyetemes Istenhez, az egyetemes embertől
— mind öröm!
Egy újjászületett faj jelenik meg — egy tökéletes világ,
csupa öröm!
Nők és férfiak, bölcsességben, ártatlanságban és egészségben
— csupa öröm!
Hangos, önfeledt, nevető mulatságok, telítve örömmel!
Háborúnak, gyásznak, szenvedésnek vége — a romlott föld
megtisztult — csak az öröm maradt!
Az óceán teli örömmel, az atmoszféra csupa öröm!
Öröm! Öröm! szabadságban, imádatban, szeretetben! öröm
az élet eksztázisában!
Elég pusztán létezni! Elég lélegezni!
Öröm! Öröm!
Győzedelmi menetek —
Öröm! Öröm! Mindenek felett Öröm!